

Sesja plenarna roku 1980 i następnego poświęcone są chrystologii. Wszystkie prace Komisji na temat akulturacji ukażą się drukiem jesienią 1980 roku.

Aktualny na pięciolecie od roku 1978, odnowiony przez Pawła VI skład Papieskiej Komisji Biblijnej, obejmuje: 4 Belgów (Bp A. Descamps Sekretarz Komisji, I. de la Potterie SJ, J. Dupont OSB, B. Wambacq Ord. Praem.), 4 Francuzów (J. D. Barthélemy OP, P. Benoit OP, H. Cazelles PSS, P. Grelot), 2 Włochów (C. Martini, ostatnio arcybiskup Mediolanu, A. Penna CRL), 2 Niemców zachodnich (A. Deissler, J. Gnilka), oraz po jednym z nast. państw: Chile (A. Moreno Casamitjana), Górna Volta (L. Naré), Hiszpania (J. Alonso Diaz SJ), Indie (M. Vellanickal), Irlandia (J. Greehy), Kanada (G. Couturier CSSp), Polska (A. Jankowski OSB), Stany Zjednoczone (J. Quinn). Jak widać, zakonników jest 11, biskupów i kapłanów diecezjalnych — 9. Nie trzeba chyba dodawać, że na obecny skład odnowiony Komisji nie miał wpływu sam tylko rozdzielnik według narodowości czy państw, lecz również sprawa reprezentowania wielkich szkół biblijnych: Papieskiego Instytutu Biblijnego i Jerozolimskiej Szkoły Dominikańskiej. I to warto dodać, że wybitni bibliści wchodzą również w skład posoborowej Komisji Teologicznej (np. R. Schnackenburg, H. Schürmann).

Tyle wolno było podać tutaj niżej podpisanemu, by nie naruszył obowiązującego go *secretum*.

Kraków - Tyniec

O. AUGUSTYN JANKOWSKI OSB

Ks. Jerzy Chmiel

BIBLIJNE PODSTAWY ADHORTACJI APOSTOLSKIEJ „CATECHESI TRADENDAE”

Adhortacja apostolska o katechizacji w naszych czasach *Catechesi tradendae*, podpisana przez papieża Jana Pawła II dnia 16 października 1979 r., w pierwszą rocznicę jego wyboru na Stolicę Piotrową, a ogłoszona dnia 25 tegoż miesiąca¹, jest owocem obrad IV Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów, które odbyło się w październiku 1977 r. „Na zakończenie Synodu — czytamy w adhortacji² —

¹ Tekst urzędowy w: AAS 71 (1979) 211—301. Zob. także *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, t. II, 2, 1979 (luglio-dicembre), Libreria Editrice Vaticana 1980, ss. 851—909.

² Cytuję tekst polski zatwierdzony przez 172 Konferencję Episkopatu Polski dnia 28 lutego 1980 r. w Warszawie. Użyty dalej będzie skrót Ct.

Ojcowie wręczyli Papieżowi obszerną dokumentację, obejmującą różne wypowiedzi zgłoszone na zebraniach ogólnych, wnioski grup roboczych, Orędzie skierowane, za jego zgodą, do Ludu Bożego, a przede wszystkim ogromny wykaz propozycji, w których wyrażali swe poglądy, dotyczące rozlicznych aspektów współczesnej katechezy” (Ct 3). Dokumenty pozostawione przez Synod posłużyły papieżowi Pawłowi VI do przygotowania pewnych myśli, które zebrał i zamierzył ogłosić papież Jan Paweł I, lecz niespodziewana śmierć przeszkodziła mu w spełnieniu tego zamiaru. Dopiero papież Jan Paweł II wypełnił ten zamiar i obowiązek apostołski wydając adhortację apostołską. Znamienne są słowa papieża o jego głębokim i bezpośrednim zaangażowaniu w tę sprawę: „Zarówno bowiem w moim kapłańskim, jak i biskupim posługiwaniu, katecheza była dla mnie zawsze przedmiotem najwyższej troski” (Ct 4).

W niniejszym szkicu — bo tylko do tego może pretendować to ujęcie wobec bogactwa dokumentu papieskiego — wypunktujemy podstawy biblijne, na których opiera się adhortacja.

1. Katecheza chrystocentryczna

Adhortacja o katechizacji przedstawia „dwa znaczenia tego słowa, które ani nie przeciwstawiają się sobie, ani się nie wykluczają, lecz raczej wzajemnie się siebie domagają i uzupełniają” (Ct 5).

Katecheza jest chrystocentryczna, po pierwsze, o ile w jej samej wewnętrznej istocie znajduje się Osoba Jezusa Chrystusa, to znaczy, o ile przedmiotem istotnym i pierwszorzędnym katechezy jest Tajemnica Chrystusa (por. tamże). W związku z tym zostało podane odkrywcze określenie katechizacji: „Katechizować, to znaczy w pewien sposób doprowadzić kogoś do przebadania tej Tajemnicy we wszystkich jej aspektach” (tamże). Tak pojęta katechizacja jest jak najbardziej personalistyczna: uwzględnia osobę ludzką i jej rozwój w poszukiwaniu prawdy — zawiera się w tym pewien element i posmak jakiejś przygody intelektualnej, co jest ważne z punktu widzenia psycho-pedagogicznego. Taka katechizacja wychodzi od Osoby Jezusa Chrystusa i zmierza ku osobie katechizowanej. „Jest to więc odkrywanie w Osobie Chrystusa całego odwiecznego planu Bożego, który w Niej się wypełnił. Jest to dążenie do zrozumienia znaczenia czynów i słów Chrystusa oraz znaków dokonanych przez Niego, ponieważ zawierają one w sobie, a zarazem ukazują Jego Tajemnicę. W tym znaczeniu ostatecznym celem katechezy jest doprowadzić kogoś nie tylko do spotkania z Jezusem Chrystusem, ale do zjednoczenia, a nawet głębokiej z Nim zażyłości. Bo tylko On sam może prowadzić do miłości Ojca w Duchu Świętym i do uczestnictwa w życiu Trójcy Świętej” (Ct 5).

To pierwsze znaczenie katechezy chrystocentrycznej uwzględnia koncepcję historii zbawienia, jest więc jak najbardziej oparte o fundament biblijny³.

Drugie znaczenie katechezy chrystocentrycznej polega na tym, „że pragnie się przez katechezę przekazywać nie swoją własną naukę albo jakiegoś innego mistrza, lecz naukę Jezusa Chrystusa, to jest prawdę, której On nam udziela, albo ściślej mówiąc, Prawdę, którą On sam jest” (Ct 6). Trzeba tu się odwołać do Janowego ujęcia prawdy i niewątpliwie adhortacja tę koncepcję biblijną wyraża⁴.

2. Trzy etapy kształtowania się przepowiadania chrześcijańskiego

W adhortacji apostoelskiej *Catechesi tradendae* występują dobrze wyróżnione trzy etapy kształtowania się przekazu wiary.

Pierwszy etap to Jezus Nauczyciel — tytuł (*rabbi* — *didaskalos*), który — jak podkreśla adhortacja — w prawie 50 miejscach czterech Ewangelii zostaje przypisany Jezusowi. Jest to tytuł odziedziczony z tradycji judaistycznej, ale obdarzony nowym znaczeniem, które sam Jezus często naświetla. Numery 7—9 adhortacji przedstawiają obraz Chrystusa Nauczającego — obraz „pełen majestatu, a jednocześnie bliski, który przejmuje, a zarazem krzepi, zarysowany już przez Ewangelistów, a później, w pierwszych wiekach chrześcijaństwa, często przedstawiany w ikonografii” (Ct 8).

Etap drugi, to misja i nauczanie Apostołów, o czym traktuje adhortacja w num. 10 i 11. Wyrazem katechezy czasów apostoelskich są Listy św. Pawła oraz Listy katolickie⁵.

I wreszcie trzeci etap, czyli „Ewangelie, które już wcześniej, zanim zostały napisane, stanowiły pewną całość nauki, przekazywanej ustnie chrześcijańskim wspólnotom, mają mniej lub bardziej wyraźną strukturę katechetyczną. Czyż opowiadanie św. Mateusza nie zostało nazwane Ewangelią katechety, a opowiadanie św. Marka Ewangelią katechumena?” (Ct 11). Mamy tutaj doskonale skrótkowo oddaną koncepcję historii redakcji Ewangelii (*Redaktionsgeschichte*).

³ Por. A. Fossion, *La catéchèse scolaire d'hier à demain*, w: „Nouv. Revue Théol.” 102 (1980) 3—21.

⁴ Por. I. de la Potterie, *La Verité dans Saint Jean*. T. I. Le Christ et la verité. L'Esprit et la verité. T. II. Le croyant et la verité (Analecta Biblica 73—74), Rome 1977.

⁵ Por. materiały z XVII sympozjum biblistów polskich w 1979 r. nt. „Słowo Boże w pierwotnym Kościele”, pomieszczone w RBL 33 (1980) zesz. 2. Na temat społeczności kościelnej epoki apostoelskiej zob. „Aspresnas” 27 (1980) zesz. 1.

3. Kerygmat i katecheza

W adhortacji Jana Pawła II spotykamy odróżnienie kerygmatu od katechezy. Kerygmat „to pierwsze głoszenie Ewangelii” (Ct 19), „czyli misyjne przepowiadanie dla wzbudzenia wiary” (Ct 18), „pierwsza zapowiedź tajemnicy chrześcijańskiej” (Ct 21)⁶. Natomiast zadaniem katechezy „jest dążenie do podwójnego celu: doprowadzić do dojrzałości wiarę już zrodzoną w duszy i ukształtować prawdziwego ucznia Chrystusa przez pogłębione i bardziej uporządkowane poznanie Osoby i nauki Chrystusa naszego Pana” (Ct 19). Ponadto num. 21 tekstu papieskiego podaje charakterystykę nauczania, które nazywamy katechezą.

4. Katecheza etapem ewangelizacji

W trosce o jasność pojęć i wykładu adhortacja Jana Pawła II umiejscawia katechezę w całości akcji ewangelizacyjnej Kościoła. Ewangelizacja — jak to już podkreśliła wcześniejsza adhortacja Pawła VI *Evangelii nuntiandi* z 8 grudnia 1975 r. — „której celem jest przybliżenie Dobrej Nowiny całej ludzkości, aby nią żyła, stanowi bogatą, złożoną i dynamiczną rzeczywistość utworzoną z elementów lub, jeśli kto woli, z istotnych i zróżnicowanych momentów, które należy koniecznie objąć myślą jako jedną całość. Katecheza jest oczywiście, jednym z tych elementów całego przebiegu ewangelizacji” (Ct 18)⁷.

5. Czyny i słowa

Objawienie Boże — uczy Vaticanum II — dokonało się przez współdziałanie czynów i słów tak wewnętrznie z sobą powiązanych, „że czyny dokonane przez Boga w historii zbawienia ilustrują i umacniają naukę oraz sprawy słowami wyrażone, słowa zaś obwieszczaają czyny i odsłaniają tajemnicę w nich zawartą” (DV 2). Ta wspaniała dialektyka czynów i słów, której mistrzem był Jezus Chrystus (por. Dz 1, 1), znajdują swój wyraz w adhortacji o katechizacji.

Przede wszystkim num. 9 dokumentu papieskiego przedstawia Chrystusa nauczającego całym swym życiem. „Życie Chrystusa okaże się nieustannym nauczaniem”. Stanowi to następnie model dla całej katechizacji. Najpierw sam katecheta musi dać tego przykład: jego życie musi być pokryciem słów: „dlatego katecheci, o ile tylko będą

⁶ Por. J. Chmiel, *Pojęcie i rola kerygmatu w pierwotnym Kościele*, w: RBL 33 (1980) 58—68.

⁷ Por. K. Wójcicki, *Aktywność ludzka w dziele ewangelizacji według Dziejów Apostolskich*, Kraków 1980 (maszynopis w archiwum PWT w Krakowie).

z Nim zjednoczeni, znajdują na pewno światło i siłę, aby odnowić katechezę w sposób właściwy i pożądany" (Ct 9). Dalej, celem katechizacji jest — jak już to zostało podkreślone — równomierne oddziaływanie przyjmowanych słów (nauki) na życie. „Katecheza dąży więc do tego, aby pogłębiać rozumienie Tajemnicy Chrystusa w świetle Słowa, aż cały człowiek będzie nasycony Jego światłem" (Ct 20).

*

Na koniec trzeba jeszcze dodać, że na 138 przypisów do tekstu adhortacji 80 stanowi odnośniki do tekstów biblijnych. Widać z tego, jak adhortacja apostołska Jana Pawła II *Catechesi tradendae* o katechizacji w naszych czasach urzeczywistnia postulat II Soboru Watykańskiego: „Trzeba, by całe nauczanie kościelne, tak jak sama religia chrześcijańska, żywiło się i kierowało Pismem Świętym" (DV 21).

Kraków

KS. JERZY CHMIEL

Najdrożsi Bracia i Synowie. Pragnę, by te moje słowa, będące poważnym i żarliwym wezwaniem skierowanym do Was z racji mego posługiwania jako Pasterza całego Kościoła, zapaliły wasze serca tak, jak listy św. Pawła do Tytusa i Tymoteusza, jego współpracowników w ewangelizacji, albo jak to prawdziwe dzieło o radości katechizowania, które św. Augustyn przestał diakonowi Deogracjasowi, gdy ten uległ zniechęceniu w pracy katechetycznej. Zaprawdę, pragnę wlać odwagę, nadzieję i zapal w serca tych wszystkich — a jest ich tak wielu i tak różnych — którzy się przykładają do nauczania religijnego i przygotowania dusz do życia według Ewangelii.

*

Wszyscy wierzący mają prawo do katechezy, wszyscy pastarze mają obowiązek tej potrzeby zaradzić. Władze cywilne będą ustawicznie usilnie prosił, by szanowały wolność katechizacji; a was, studzy Chrystusa, zaklinam ze wszystkich sił: nie dopuście nigdy, by z braku gorliwości lub z powodu jakichś nieszczęsnych uprzedzeń wierni byli pozbawieni katechezy. By nie powiedziano: „Małeństwa o chleb błagały, a nie było kto by im tamal" (Lm 4, 4).

JAN PAWEŁ II

Catechesi tradendae n. 62 i 64